

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Aan Athena gewijd. De vage sporen van vader en zoon Burgon

Naerebout, F.G.

Citation

Naerebout, F. G. (1994). Aan Athena gewijd. De vage sporen van vader en zoon Burgon. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/11088>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/11088>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

gebeurtenissen te spreken als over een verhaal, toneelstuk, werd de fictiviteit van het stuk expliciet gemaakt. Maar doordat de muzikanten ook af en toe binnen het stuk verschenen, werden fictie en werkelijkheid op een spannende manier met elkaar verweven. Bovendien werden ze in de tweede helft van het stuk ingehuurd om ook op het offerfeest te spelen, zodat ze 'officieel' in het verhaal opgenomen werden (maar niettemin bleven ze tussen de bedrijven door commentaar geven!). Hun flitsende dialogen onderling en met Pan zorgden voor extra hilariteit. Als Pan bijvoorbeeld na het op één na laatste bedijf vertelt dat er nog een bruiloft komt, beginnen de muzikanten te moppen en één vraagt zelfs: "*Wissen Sie wohl wie spät es ist!?*" en als een ander zich afvraagt of de dochter van Kallipides eigenlijk wel wil trouwen, snoert Pan hem de mond door te beweren dat dat "*überhaupt nicht im Frage*" is in dit stuk; Daardoor wordt geïmpliceerd dat ze niet wil, hetgeen ook het geval blijkt te zijn. Kortom de muzikanten vormden een attractie op zich, en ik zou nog wel even door kunnen gaan met voorbeelden te noemen van hoe leuk ze wel niet waren. Ze speelden overigens ook in de pauze (en hoel!).

Ook het stuk zelf werd met veel vaart en enthousiasme gebracht, en er werd prima geacteerd. Onze eigen regisseur vond Sostratos veel te stijf, maar dat was juist nodig om als een pedant watje over te komen.

Hoewel alle spelers zonder uitzondering lekker in hun rol zaten, was Kremon toch wel de ster van het stuk. Met een rauwe stem en dreigende blik strompelde, gromde en snoof hij over het podium en was een perfecte *dyskolos* (voor de tweedejaars en meneer Stork: hij leek sterk op de Philoctetes die we vorig jaar onder zulke benarde omstandigheden in actie hebben gezien!).

Bovendien wemelde het stuk van de grappige vondsten. De put werd bijvoorbeeld gevormd door spelers die samen in een reusachtig 'put-kostuum' zaten. Misschien niet primair grappig bedoeld, maar ze deden het publiek toch steeds weer in de lach schieten.

Bijzonder knap vond ik de manier waarop men telkens weer twee vliegen in één klap sloeg: tijdens een stuk dat anders misschien eentonig overkomt tegelijkertijd iets grappigs laten zien. Bijvoorbeeld als Sostratos het publiek vertelt van zijn wederwaardigheden op het land, maken Gorgias en Daos zijn monoloog minder monotoon door uit te beelden hoe stuntelig Sostratos aan het werk was.

En dan is er nog Kremon in de put, de sterfbedscène, de bruiloften en zoveel grappige en knappe scènes meer; helaas voert het te ver om bij alles langs te gaan.

Ook zagen de kostuums er verzorgd uit (ondanks dat Sostratos overduidelijk een vrouwengewaad droeg!).

Deze groep heeft de *Dyskolos* (geef toe: best een afgezaagde slapstick) op een originele en humoristische wijze neergezet, al is hun Grieks verre van ideaal. Wel een flink applaus waard, dacht ik zo. En dat kregen ze dan ook. □

AAN ATHENA GEWIJD

De vage sporen van vader en zoon Burgon

Frits Naerebout

De aanleiding

Geruime tijd geleden verwierf ik op een veiling een boek dat op de schutbladen en titelpagina flink vol geknoeid en geplakt is, zodat het aardig mogelijk is te reconstrueren in wiens bezit het boek sinds het jaar van uitgave, 1775, is geweest (overigens: het boek in kwestie is *Letters written by the late Right Honourable Lady Luxborough, to William Shenstone, Esq.*; dat doet er nu verder niet toe. Het is typisch het soort boek dat het veilinghuis gebruikt om een 'lot' mee op te vullen: uit vrije wil schaft niemand het aan). Wanneer je zoveel namen tegenkomt, dan prikkelt dat wel even te gaan kijken wie dat dan wel waren, mits dat niet te veel moeite kost: het moeten dus wel mensen geweest zijn die de naslagwerken gehaald hebben.

Wat dat betreft zat het met de eigenaars van dit boek wel goed. De vermoedelijk eerste eigenaar was Isaac Reed (in 1777). Die Reed blijkt een interessant man: een jurist met brede literaire belangstelling, bekend vanwege zijn heruitgave van het werk van Shakespeare. Zijn omvangrijke bibliotheek werd gebruikt door Doctor Johnson: spannende gedachte. De volgende eigenaar was Sir Samuel Egerton Brydges: zo deelt althans de derde eigenaar, John William Burgon, mee in een notitie gedateerd december 1834. Deze Brydges komt ook

voor in de *Dictionary of National Biography*. Hij was een redelijk onbelangrijke auteur, die overigens wel goed werk verzet heeft in het vragen van aandacht voor de oudere Engelse literatuur. De derde is dus de genoemde Burgon. Dan is er nog het ex-libris van William Henry Lammin, maar die kan ik niet terugvinden. En een knipsel uit de catalogus van Piccadilly Rare Books.

De Burgons: vader

Van deze namen kwam alleen die van Burgon mij bekend voor: niet vanwege John William, maar vanwege een zwartfigurige Attische vaas in het British Museum: de zogenaamde Burgon-vaas (B 130, ABV 89.1). Het is een nogal beroemde vaas, die in veel boeken wordt genoemd en afgebeeld, want het is het oudste voorbeeld, althans het oudste complete voorbeeld, van een Panathenaische amfoor. Ook heeft de grote vasoloog Beazley een reeks vazen met vergelijkbare stilistische kenmerken ondergebracht in een groep waarvoor hij de Burgon-vaas als 'naamvaas' nam: de Burgon-Group. Kon deze vaas iets te maken hebben met John William?

Ja en nee: John William werd geboren in het jaar dat de vaas in Athene gevonden werd, 1813. Hij heeft dus zelf de schep niet gehanteerd. Degene die dat wel deed, en aldus zijn naam voor altijd aan deze vaas verbonden zag, was de vader van John William, Thomas Burgon. Deze Thomas is een boeiende figuur: een handelaar van de Levant Company, met zijn basis in Smyrna. Daar zal hij ongetwijfeld lustig gehandeld hebben, totdat de Levant Company haar monopolie verloor en het met de zaken bergafwaarts ging. Maar zover zijn we nog niet. Thomas Burgon handelde echter niet alleen, maar had ook een grote archeologische belangstelling: hij wist een grote collectie oudheden samen te stellen, met name afkomstig van Melos, maar, zoals we al zagen, ook van elders in het Egeïsch gebied. Toen de handelonderneming in 1841 definitief in elkaar stortte, maakte Thomas Burgon van zijn hobby zijn werk: hij trad in dienst van het British Museum, op de numismatische afdeling. Op hetzelfde moment deed hij zijn collectie oudheden aan datzelfde museum over, waaronder dus ook die beroemde Panathenaische amfoor. Thomas Burgon bleef tot zijn dood in 1858 actief, en werd met name beschouwd als een groot specialist op het terrein van antieke munten. Maar ook op andere gebieden van de archeologie toonde vader Burgon een scherpe geest: zo was hij een van de

eersten die inzagen dat geometrische vazen en vaas-fragmenten een algemene, vroege fase van de Griekse keramiek waren. Hij gooide er ten onrechte ook wat Myceense scherven tussendoor, maar dat kon je iemand in 1847 niet echt kwalijk nemen.

De Burgons: zoon

Thomas Burgon is een interessant voorbeeld van een amateur uit de 'plunderperiode' die zich ontpopt als een professioneel archeoloog: in de biografie van deze ene persoon ligt iets van de *Werdgang* van de archeologie in de negentiende eeuw besloten. Maar John William, waar het in eerste instantie om begonnen was, is die aangestoken door het heilig vuur van zijn vader? De voorwaarden lijken niet ongunstig: John werd in Smyrna geboren, en enkele maanden later op de Akropolis in Athene op speelse wijze gewijd aan de godin Athena, door ene Charles Cockerell. Die is trouwens ook weer interessant: Cockerell was een architect die jarenlang door het Middellandse Zeegebied heeft rondgereisd, en mee heeft gewerkt aan, dan wel aanwezig was bij tal van belangrijke vondsten, zoals de tempelsculpturen van Aigina (nu in München) en die van Phigaleia (nu in Londen), en zich in het algemeen het heen en weer heeft getekend en gemeten. Maar verder over John: op zijn twintigste publiceerde hij voor het eerst, en wel over Panathenaische vazen (een vertaling van een tekst door ene Bönsted). Dat leek dus wel de goede kant op te gaan. John kon zich echter kennelijk moeilijk tot een onderwerp beperken, en in de volgende jaren begint hij van alles en nog wat te schrijven. Voornamelijk historische studies (niet over de Oudheid), maar ook poëzie. Zo componeerde hij een prijswinnend gedicht over Petra (ik neem aan de plaats, en niet een dame van die naam: ik heb het poëem niet gezien).

Aanvankelijk tegen zijn zin werkzaam in de firma van vader, was John in 1841 vrij om een andere loopbaan te kiezen. Dat werd de kerk: na zijn studie in Oxford was hij op verschillende plaatsen dominee, in 1860 in Rome. Het korte verblijf in Rome was een opstapje voor een grote reis door Egypte, de Sinai en Palestina. We mogen aannemen dat hij tijdens die tocht zowel zijn religieuze als zijn archeologische belangstelling heeft kunnen uitleven. Ik zou er graag meer van weten. Na terugkeer in Engeland, waar hij achtereenvolgens hoogleraar theologie was in Oxford en *dean* van Chichester Cathedral,

besteedde hij zijn meeste tijd aan vele theologische disputen en met name aan tekstkritische debatten over het Nieuwe Testament. In zijn standpunt over de textuele overlevering was hij uiterst behoudend, en het feit dat hij niet aan de winnende kant stond, maakte zijn toon alleen feller. Overigens was Burgon niet alleen op dit vlak, maar over de hele linie te betitelen als schokkend conservatief: zo keerde hij zich krachtig tegen de 'onzedige' toelating van vrouwen tot de universiteit. Het weinige positieve dat de geschiedschrijvers van Oxford over hem te melden hebben, is dat hij zeer zijn best deed voor de totstandkoming van een behoorlijk universitair onderwijs op het terrein van de antieke en middeleeuwse kunst. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan.

Burgon was in zijn tijd in Oxford en op nationale schaal een belangrijk man: zo belangrijk dat het Lager- en Hogerhuis over hem persoonlijk debatteerden (de conclusie was overigens dat hij ongeschikt was voor een plaats in de University Commission die de toekomst van het universitair onderwijs moest bekijken: Burgon lag wat al te moeilijk). Hij is nu vergeten: hij staat in de *Dictionary of National Biography* en er schijnt ergens in Oxford een gebrandschilderd raam te zijner gedachtenis te bestaan, maar van een fan-club is het niet gekomen. Ik kan niet eens bepalen of hij écht interessant is, of dat ik hem maar beter gewoon in vrede kan laten rusten. Van zijn toch vrij talrijke werken is er bijna niet één in een Nederlandse bibliotheek aanwezig en de tweedelige biografie die ene Goulburn enkele jaren na de dood van Burgon in 1888 heeft geschreven, is mij vooralsnog ook onbereikbaar. Vader heeft dan altijd nog zijn vaas. □

TITANOMACHIA: CLAUSA IAM MELIOR VIA EST

R. Blankenburg

M. Poelwijk

Na een eerder uitstel in december wegens ziekte van één der deelnemers, hadden we toch enige weken geleden het genoegen getuige te zijn van de "battle of the giants" over het thema "aoristus en praesensstam". Onder leiding van dr. Van Erp Taalman Kip betraden de heren Rijksbaron en Sicking het strijdperk. In overeenstemming met de opzet sprak ieder van de debattanten eerst een monoloog uit, waarin hij zijn eigen theorie uiteenzette. Voor een redelijk gevulde Agnietenkapel beet Sicking de spits af. Voor ons Amsterdammers een geheel nieuwe ervaring. Hij hield zijn enigszins verraste gehoor voor dat de keuze tussen praesens- en aoristusstam bepaald wordt door de functie van het werkwoord als topic dan wel focus. Als de nieuwe informatie in de zin/het vers wordt gegeven in het werkwoord (zogenaamde focus-functie van het werkwoord), is de aoristusstam regel. In andere gevallen, speciaal in topicfunctie lijkt er een sterke tendens te bestaan voor de praesensstam te kiezen. Gelukkig nam hij het leeuwedeel van onze verbazing weg door er op te wijzen dat hij nog een flink aantal slagen om de arm houdt, omdat de theorie nog verder uitgebouwd moet worden.

Daarna was het de beurt aan Rijksbaron, die de in Amsterdam welbekende theorie van de relatieve tijdsverhoudingen bondig uiteenzette. Deze komt er in het kort op neer dat de keuze tussen aoristus- en praesensstam wordt bepaald door de onderlinge tijdsverhoudingen (voor-, gelijk- en natijdig) van werkwoordsvormen in hun context. Hierbij rept hij met geen woord over het "gegeven moment" van Ruijgh, d.w.z. het moment in gedachte van de spreker ten opzichte waarvan de handeling in de tijd zich verhoudt. Een passage die beide heren bij hun voorbeelden hadden opgenomen, het uitwisselen van geschenken tussen Hektor en Ajax na afloop van een onbeslist duel (H.II.H903-5), leidde tot geheel verschillende interpretaties. Sicking vond zijn verklaring in het feit dat de handeling van het geven de eerste keer focus, de tweede keer topic is, Rijksbaron beschouwde het als een geval van "gelijk-oversteken". Helaas deed hij zijn bewijsvoering geweld aan door te schermen met een vaasafbeelding, die één en ander als een "gelijk-oversteken" presenteert.